

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О. Б. Жильцов
_____ 20_15_року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Фінанси

Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Інститут суспільства

2015-2016 навчальний рік

Робоча програма **Фінанси** для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Розробники: д.е.н., професор Зеліско Інна Михайлівна

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства

Протокол від «26» серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри
Фінансів та економіки _____ І. М. Зеліско

© _____, 2015 рік

© _____, 2015 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	5
Структура програми навчальної дисципліни.....	8
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	8
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
III. Програма.....	10
<i>Змістовий модуль I. Теоретичні засади фінансів.....</i>	<i>10</i>
<i>Змістовий модуль II. Податкова та бюджетна система країни.....</i>	<i>11</i>
<i>Змістовий модуль III. Місцеві фінанси і соціальні позабюджетні фонди .....</i>	<i>13</i>
<i>Змістовий модуль IV. Фінанси суб'єктів господарювання та домогосподарств. Страхування, фінансовий ринок і фінансовий менеджмент.....</i>	<i>14</i>
<i>Змістовий модуль V. Міжнародні фінанси і фінанси інших країн.....</i>	<i>17</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	21
V. Плани семінарських занять.....	24
VI. Завдання для самостійної роботи.....	30
Карта самостійної роботи.....	35
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота.....	36
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	41
IX. Методи навчання.....	45
X. Методичне забезпечення курсу.....	46
XI. Питання до іспиту.....	46
XII. Рекомендована література.....	50

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Фінанси» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою фінансів, менеджменту та економіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Фінанси», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Фінанси» є складовою частиною дисциплін циклу професійної та практичної підготовки нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Фінанси – наука, яка вивчає економічні відносини, які виникають в процесі формування, розподілу і перерозподілу вартості валового суспільного продукту і частини національного багатства в зв'язку з формуванням грошових накопичень у суб'єктів господарювання і держави та використанням їх для фінансування потреб суспільного відтворення та соціальних потреб всього суспільства.

Метою вивчення дисципліни «Фінанси» є формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Складовими частинами і завданнями фінансів як науки є:

- 1) розкриття сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці;
- 2) обґрунтування закономірностей еволюційного розвитку фінансів;
- 3) формування теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів;
- 4) виявлення закономірностей та панівних тенденцій функціонування та розвитку фінансової системи держави;
- 5) визначення й систематизування закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств і використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- 6) виявлення можливих напрямів впливу фінансів на суспільний прогрес і

ролі фінансів в системних трансформаціях ринкового економічного базису;

- 7) обґрунтування заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави;
- 8) виявлення глобальних ризиків та загроз функціонування сучасної світової фінансової системи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен знати:**

- соціально-економічну сутність, функції і роль фінансів;
- генезис категорії фінансів, еволюційний розвиток фінансів;
- становлення і розвиток фінансової науки;
- фінансове право і завдання фінансової політики, організацію фінансів суб'єктів господарювання;
- сутність фінансів держави та домогосподарств;
- складові податкової системи та податкову політику;
- економічний зміст і принципи будови бюджетної системи;
- принципи та види страхування;
- функції та структуру фінансового ринку;
- теоретичні засади фінансового менеджменту;
- економічну суть міжнародних фінансів і міжнародні фінансові відносини;
- особливості фінансів країн з розвинутою ринковою економікою;
- сутність фінансів Європейського Союзу.

Студент повинен уміти:

- об'єктивно оцінювати економічні процеси та фінансову політику держави;
- аналізувати фінансові відносини в суспільстві;
- розуміти тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання;
- розробляти і вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави;
- здійснювати експертну оцінку імовірних тенденцій впливу фінансів на суспільний прогрес;
- виявляти недоліки і переваги діючого фінансового механізму;
- швидко опанувати зміни, які відбуваються у світовій фінансовій системі.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Фінанси» ґрунтується на засвоєних дисциплінах циклів природничо-наукової та загальноекономічної підготовки і професійної та практичної підготовки – «Політична економія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Історія економіки та економічної думки», «Економіка підприємства», «Гроші та кредит», «Статистика», «Бухгалтерський облік», що дає змогу закріпити вже набуті знання і поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

Знання і вміння з курсу «Фінанси» використовуються в подальшому при

вивчені наступних дисциплін : «Фінанси підприємств», «Фінансовий менеджмент», «Інвестування», «Податковий менеджмент», «Антикризовий менеджмент», «Валютні операції», «Контролінг».

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 360 год., із них:

лекції - 56 год.;

семінарські заняття - 56 год.;

індивідуальна робота -16 год.;

проміжний модульний контроль - 16 год.;

самостійна робота - 144 год.

курсова робота - 36 год

семестровий контроль -36год

Вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» завершується складанням двох заліків та іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом дисципліни «Фінанси» є економічні відносини, які виникають на мікро-, мезо- і макрорівнях між домогосподарствами, комерційними структурами, державним сектором та фінансовими інститутами з приводу формування, розподілу, перерозподілу і використання вартості валового суспільного продукту.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>10 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: <i>5 модулів</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>360 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань <i>0305 економіка та підприємництво</i></p> <p>Шифр та назва напрямку підготовки: <i>6.030508 Фінанси і кредит</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна Рік підготовки: 2,3. Семестр: 4,5,6. Аудиторні заняття: 128 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 56 годин, Семінарські заняття: 56 годин, Індивідуальна робота: 16 годин, Модульний контроль: 16 годин, Самостійна робота: 144 години Семестровий контроль -36 год Курсова робота- 36 год Вид контролю: <u>залік</u>, <u>іспит</u></p>

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульних та підсумковий контроль	Семестровий контроль	Курсова робота
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ										
1	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	16	4	2	2		12			
2	Генезис і еволюція фінансів	16	4	2	2		12			
3	Становлення та розвиток фінансової науки	16	4	2	2		12			
4	Фінансове право і фінансова політика	18	4	1	1	2	14			
Разом		68	16	7	7	2	50	2		
Змістовий модуль II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ										
5	Податки. Податкова система	10	6	2	2	2	12			
6	Бюджет. Бюджетна система	8	4	2	2		12			
7	Бюджетний дефіцит	8	4	2	2		12			
8	Державний кредит	9	3	1	1		14			
Разом		68	16	7	7	2	50	2		
Всього за IV семестр		136	32	14	14	4	100	4		
Змістовий модуль III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ										
9	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	7	5	2	2	1	2			
10	Соціальні позабюджетні фонди	11	5	2	2	1	6			
Разом		20	10	4	4	2	8	2		
Змістовий модуль IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ										
11	Фінанси суб'єктів господарювання	18	8	4	4		10			
12	Фінанси домогосподарств	16	6	2	2	2	10			
13	Страховання. Страховий ринок	16	6	2	4		10			
14	Фінансовий ринок	12	10	4	4	2	2			
15	Фінансовий менеджмент	12	8	4	4		4			
Разом		78	38	16	18	4	36	4		
Всього за V семестр		108	48	20	22	6	44	6		
Змістовий модуль V. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН										
16	Міжнародні фінанси	24	14	6	6	2	10			
17	Фінансова безпека держави	22	12	6	4	2	10			
18	Фінанси країн з розвиненою ринковою економікою	22	12	6	6		10			
19	Фінанси Європейського Союзу	16	10	4	4	2	6			
Разом		90	48	22	20	6	36	6	36	36
Всього за VI семестр		90	48	22	20	6	36	6	36	36
Разом за навчальним планом		360	128	56	56	16	144	16	36	36

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ І СКЛАДОВІ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет науки про фінанси. Фінанси — специфічна форма суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту. Контрольна функція. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.

Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення.

Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів. Підвищення ролі фінансів в умовах переходу до ринкових відносин.

Основні поняття теми: фінанси; фінансова наука; фінансові категорії; фінансові ресурси; функції фінансів; фінансове забезпечення; фінансове регулювання; фінансове стимулювання.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Поняття генезису категорії фінансів. Передумови та фактори історичного формування фінансів. Історичний розвиток фінансів. Ознаки фінансів. Фактори розвитку фінансів. Основні етапи розвитку фінансів.

Закономірності історичного розвитку фінансів. Історія розвитку фінансової системи України. Еволюція фінансів України. Роль фінансів у розвитку українського національного ринку. Сучасне фінансове становище України.

Основні поняття теми: генезис категорії фінансів; продуктивні сили; товарно-грошові відносини; відтворення суспільного капіталу; натуральні повинності; ресурси відтворювальні; фонд споживання.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Світовий генезис науки про фінанси. Розвиток фінансової науки у ХХ ст. та її сучасні особливості. Сутність, структура та інструментарій фінансової науки. Історичні аспекти розвитку світової фінансової науки. Розвиток фінансової науки в Росії. Розвиток фінансової науки в Україні.

Основні поняття теми: фінансова наука; соціально-економічна сутність фінансових відносин; фінансова концепція; наукові закони; метод; грошові ресурси; умовивід; постулати та аксіоми; науковий факт; гіпотеза; парадигма.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика

Поняття, метод, джерела фінансового права. Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини. Фінансове право та наука фінансового права.

Фінансова політика - складова економічної і соціальної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання і принципи фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики.

Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Складові елементи фінансового механізму.

Фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули і санкції. Їх використання для активізації економічного зростання й підвищення суспільного добробуту.

Основні поняття теми: фінансові правовідносини; фінансово-правова норма; фінансове законодавство; фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, податкова політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика, міжнародна фінансова політика, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансові інструменти, фінансові векселі, фінансовий контроль, управління фінансами, фінансове планування, фінансове законодавство, фінансово-кредитний механізм, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансові інструменти, фінансові векселі, фінансовий контроль, управління фінансами, фінансове планування, фінансове законодавство.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ

Тема 5. Податки і податкова система

Сутність і функції податків. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки. Елементи системи оподаткування. Теоретичні питання перекладання податків та ухилення від їх сплати.

Податкова система: поняття, основи побудови. Становлення та розвиток податкової системи України. Податковий кодекс України, його значення для формування і функціонування науково-обґрунтованої і стабільної податкової системи держави.

Основні поняття теми: податок, фіскальна функція податків, регульовальна функція податків, прямі податки, непрямі податки, загальнодержавні податки, місцеві податки, розкладні податки, окладні податки, система оподаткування, податкова система, суб'єкт оподаткування, носій податку,

об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати податку, податкова ставка, прогресивна податкова ставка, податкова квота, податкова політика, податковий кодекс.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Бюджет як економічна і правова категорія. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функція бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Міжбюджетні відносини. Регулювання міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти. Види міжбюджетних трансфертів. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та їх використання для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів. Порядок надання міжбюджетних трансфертів.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів за доходами і видатками. Секвестр бюджету. Захищені статті видатків бюджету.

Казначейська система виконання державного і місцевих бюджетів. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

***Основні поняття теми:** бюджет, бюджетний механізм, бюджетна політика, бюджетний устрій, бюджетна система, бюджетний процес, субсидювання, вилучення коштів, бюджетні позички, взаємні розрахунки, бюджетне планування, бюджетна резолюція, бюджетний надлишок, бюджетний дефіцит, бюджетне право.*

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Сутність дефіциту бюджету та причини його виникання. Дефіцит і профіцит державного бюджету. Державні позики. Ефективність використання державних позик. Основні концепції збалансованості бюджету. Методи оптимізації та джерела покриття бюджетного дефіциту в країні. Методи фінансування бюджетного дефіциту. Мобілізація тимчасово вільних коштів в країні. Витрати на обслуговування державного боргу.

***Основні поняття теми:** дефіцит бюджету; державний борг; кошторис; кредитування бюджету; профіцит бюджету; бюджетне асигнування; власні надходження бюджетних установ; витрати бюджету; державні запозичення; розпорядник бюджетних коштів; дотації вирівнювання; залишок бюджетних коштів; фінансування бюджету;*

Тема 8. Державний кредит

Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського.

Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Розвиток міжнародного й умовного державного кредиту.

Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних внутрішніх позик. Обернення частини вкладів населення у державний кредит. Залучення коштів загальнодержавного позикового фонду. Казначейські позики. Гарантовані позики як форма умовного державного кредиту.

Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових організацій. Міжурядові позики, зовнішні банківські кредити, їх значення у фінансовій підтримці України.

Державний борг. Види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування.

Боргова залежність держави. Її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави.

Управління державним боргом і його обслуговування.

Основні поняття теми: державний кредит, державні позики, облігації державних позик, казначейські зобов'язання, державний борг, поточний державний борг, капітальний державний борг, внутрішній державний борг, зовнішній державний борг, управління державним кредитом, управління державним боргом, конверсія державного боргу, консолідація державних позик, уніфікація державних позик, відстрочення погашення державного боргу, анулювання боргів, рефінансування державного боргу, коефіцієнт обслуговування державного боргу, ефективність державних кредитних операцій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.

Фінансові ресурси місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Склад доходів місцевих бюджетів. Закріплені доходи. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів.

Видатки місцевих бюджетів. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування місцевого господарства.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Позички місцевим бюджетам. Обслуговування боргу місцевих рад.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Ключові терміни: місцеві фінанси, місцеві фінансові ресурси, місцеві бюджети, місцеві податки і збори, власні доходи, закріплені доходи, видатки місцевих бюджетів, бюджетні трансферти, фінансове вирівнювання; територіальна громада.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів. Причини формування позабюджетних фондів. Загальнообов'язкові соціальні фонди: Пенсійний фонд України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та витрат зумовлених народженням та похованням; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», прийнятий Верховною Радою України 8 липня 2010р.

Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів. Функції соціального страхування. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Завдання Пенсійного фонду України. Завдання страхування від нещасних випадків. Матеріальне забезпечення на випадок безробіття. Державне регулювання соціального страхування.

Основні поняття теми: єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; державне регулювання; позабюджетні фонди; соціальне страхування; страховики; застрахований; страховий стаж; об'єкти і суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування; пенсійне страхування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Валовий і чистий дохід. Загальний і чистий прибуток. Класифікація доходів і видатків. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти.

Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами. Вплив галузевих факторів на організацію фінансів підприємств.

Фінанси бюджетних установ. Кошторисне фінансування, його зміст і принципи. Неприбуткова діяльність громадських формувань і добродійних фондів.

Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів. Розроблення балансів грошових потоків і прогнозування фінансових результатів.

***Основні поняття теми:** фінанси підприємств, фінансові ресурси, комерційний розрахунок, фінансова незалежність, фінансова відповідальність, фінансовий механізм підприємства, фінансовий менеджмент.*

Тема 12. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Поняття «домогосподарства» і «сім'я». Функції домогосподарств. Завдання домогосподарств в умовах економіки ринкового типу.

Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Сутність фінансів домогосподарств. Система зовнішніх грошових потоків домогосподарств. Специфічні ознаки руху грошових потоків у сфері сімейного бізнесу. Економічні відносини домогосподарств з кредиторами. Фактори, що впливають на рівень позикової активності домогосподарств.

Бюджет домогосподарства, його структура. Функції, що виконують домогосподарства в економіці. Доходи і витрати домогосподарств. Бюджет домогосподарств. Вплив державного регулювання на бюджет домогосподарств.

Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Заощадження населення як інвестиційний ресурс країни. Фінансові ресурси домашнього господарства. Мотивовані і немотивовані заощадження домогосподарств.

Особисті фінанси, їх розвиток в умовах ринку. Фактори, що впливають на доходи громадян. Способи матеріального забезпечення людей похилого віку.

***Основні поняття теми:** домогосподарство; фінанси домогосподарств; заощадження населення; фінансова безпека людини; фінансова політика домогосподарств; фінансові ресурси домогосподарств.*

Тема 13. Страхування і страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Функції страхування.

Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований, отримувач.

Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми.

Страховання кредитних і фінансових ризиків. Економічна необхідність, значення і види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків.

Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.

Перестраховання. Необхідність і роль перестраховання в забезпеченні сталості страхових операцій.

Доходи і витрати страховика. Страхові платежі як основне джерело доходів страховика. Витрати на виплату страхового відшкодування і страхових сум, відрахування в запасні і резервні фонди.

Фінансові результати страхових операцій, їх рентабельність. Прибуток страхових організацій, його розподіл і використання.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній.

Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності.

Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Основні поняття теми: страхування; самострахування; колективні страхові фонди; страховик; страхувальник; застрахований; співстрахування; перестраховання; перестраховик; страхові платежі; страховий тариф; страхове відшкодування; страхова сума; страхове забезпечення; страховий збиток; страховий випадок; страхова подія; майнове страхування; особисте страхування; медичне страхування; страхування відповідальності; страхування ризиків; обов'язкове страхування; добровільне страхування; страховий ринок; страхове поле; страховий портфель.

Тема 14. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суб'єкти фінансового ринку.

Структура фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок кредитних ресурсів. Фондовий ринок як найважливіший сегмент фінансового ринку. Первинний і вторинний фондовий ринок, їх призначення. Біржовий і позабіржовий ринок цінних паперів.

Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатися в Україні. Основні характеристики цінних паперів.

Правове регулювання фондового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

Фондова біржа: правове становище, організація і порядок роботи. Функції фондової біржі. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах.

Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи. Види фінансових послуг.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Основні поняття теми: ринок грошей; ринок фінансових послуг; кредитний ринок; ринок цінних паперів; акція; проста акція; привілейована акція; іменна акція; акція на пред'явника; паперова акція; електронна акція; номінальна акція; акція без номіналу; преміальна акція; облигація; державна облигація; інституційна облигація; процентна облигація; дисконтна облигація; конвертована облигація; забезпечена облигація; незабезпечена облигація; казначейський вексель; депозитний сертифікат; інвестиційний сертифікат; комерційні папери; емітент; інвестор; фінансовий посередник; фондова біржа; інвестиційний фонд; інвестиційний керуючий; депозитарій; реєстратор; первинний ринок цінних паперів; вторинний ринок цінних паперів; біржовий обіг цінних паперів; позабіржовий обіг цінних паперів.

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Сутність, функції та політика фінансового менеджменту. Формування та розподіл прибутку підприємств. Фактори, що його формують. Основні фактори, що впливають на прибутковість. Управління безбитковістю діяльності підприємства в умовах впливу фінансових ризиків. Резерви підвищення рентабельності. Основи управління активами підприємства та їх структурою. Прийоми фінансового менеджменту та їх характеристика. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємства. Методи фінансового менеджменту. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності й сферою здійснення бізнесу.

Основні поняття теми: фінансовий менеджмент, фінансова стратегія підприємства, фінансова політика, фінансова тактика підприємства, організаційне забезпечення фінансового менеджменту; система інформаційного забезпечення; структура капіталу підприємства; оптимальна структура капіталу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН

Тема 16. Міжнародні фінанси

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси країн і регіонів.

Фінансова діяльність міжнародних організацій. Фінанси Організації Об'єднаних Націй і Європейського Союзу.

Міжнародні фінансові інституції: Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Агентство з гарантування багатосторонніх інвестицій). Банк міжнародних розрахунків. Європейський Інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. Їх завдання, сфери діяльності, формування капіталів та ресурсів.

Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями. Проблеми гармонізації фінансів України відповідно до критеріїв і стандартів Європейського співтовариства. Міжнародний фінансовий ринок: міжнародний ринок грошей (валютний ринок), міжнародний ринок кредитних ресурсів, міжнародний ринок цінних паперів.

***Основні поняття теми:** міжнародні фінанси, фінанси міжнародних організацій, міжнародні фінансові інституції, міжнародний фінансовий ринок, міжнародний валютний ринок, міжнародний ринок кредитних ресурсів, міжнародний ринок цінних паперів, валютне регулювання, єврооблігації, євроакції, єровекселі, бюджет ООН, бюджет ЄС, Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Банк міжнародних розрахунків, Європейський центральний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Лондонський і Паризький клуби кредиторів.*

Тема 17. Фінансова безпека держави

Фінансова безпека держави в системі економічної безпеки. Підходи до трактування дефініції «фінансова безпека». Складові фінансової безпеки. Найважливіші критерії формування та виконання державного і місцевого бюджетів відповідно до вимог економічної безпеки.

Державний фінансовий контроль як складова фінансової безпеки держави. Валютна безпека, валютне регулювання, валютний контроль. Грошово-кредитна безпека та інфляція. Боргова безпека. Безпека фондового ринку та страхового ринку. Банківська безпека та інвестиційна безпека.

Механізм створення фінансової безпеки держави. Об'єкти і суб'єкти фінансової безпеки держави. Фактори, що впливають на підтримання фінансової безпеки держави.

Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки держави. Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки. Мінімізація загроз та забезпечення інтересів фінансової безпеки.

Індикатори фінансової безпеки. Фінансові індикатори-показники інфляції, інвестиційної сфери, валютного ринку, банківської системи, фондового ринку. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Сигналізування окремих індикаторів фінансової безпеки.

***Основні поняття теми:** боргова безпека держави; валютна безпека держави; державний фінансовий контроль; інвестиційна безпека держави; індикатор; платіжний баланс; фінансова безпека держави.*

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Основні аспекти фінансової системи Сполучених Штатів Америки (США). Грошова система США: етапи становлення, розвитку, особливості функціонування. Федеральна резервна система (ФРС) США: організаційна структура, принципи управління, головні функції, правовий статус.

Федеральний комітет відкритого ринку. Федеральні резервні банки. Банки-члени ФРС. Консультативні органи. Універсальні, спеціалізовані, інвестиційні банки, фінансові компанії, взаємні фонди. Федеральний бюджет США. Податкова система США.

Фінансова система Японії та особливості її функціонування. Особливості економічного устрою США. Центральний банк Японії. Банківська система Японії. Фінансово-кредитні корпорації, інвестиційні компанії. Державний та інвестиційний бюджет Японії.

Фінансова система Великої Британії. Банк Англії як найстаріший і найвпливовіший центральний банк світу. Комерційні, клірингові, торговельні, іноземні банки Великої Британії. Спеціальні фінансово-кредитні інститути: фінансові доми, ощадні інститути, довірчо-ощадні банки, Національний ощадний банк, будівельні товариства, акцептні доми, інвестиційні трасти, довірчі фонди. Державний бюджет Великої Британії: Консолідований фонд, Національний фонд позик. Система оподаткування Великобританії.

Основні положення структури фінансової системи Франції. Організаційна структура Банку Франції: Генеральна рада, Рада грошово-кредитної політики, Керуючий банк. Комерційні банки і спеціалізовані кредитно-фінансові інституції.

Французька бюджетна система та чотири стадії бюджетного процесу. Дирекція з питань бюджету як центральна ланка бюджетної системи.

Особливості функціонування фінансової системи Німеччини. Федеративна республіка Німеччина як «локомотив» світової економіки. Економічний устрій Німеччини - неоліберальна концепція «соціального ринкового господарства». Німецький федеральний банк «Бундесбанк»: його завдання та функції. Рада центральних банків земель Німеччини. Гросс-банки як німецькі комерційні банки. Бюджетний устрій та бюджетна система Німеччини. Федеральний фонд фінансового вирівнювання і Фонд німецької єдності.

Основи функціонування фінансової системи Скандинавських країн. Економічні, соціальні, політичні, історичні та національно-культурні особливості країн Скандинавського півострова - Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії, Ісландія. Державний сектор Скандинавських країн. Податкова і фінансова система країн Скандинавського півострова. Ландстинг, лени та комуни. «Шведська модель» як приклад високого розвитку соціально-економічних стандартів суспільства.

***Основні поняття теми:** банки Співдружності; блоки; взаємні фонди; жиро централь; іпотечні банки; каси муніципального кредиту; кооперативні центральні банки; ландстинг; пільговий термін; секвестрування; Федеральна резервна система США; федеральні кредитні установи; фінансові доми; фонд німецької єдності.*

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу

Європейська економічна інтеграція : етапи розвитку та коригування пріоритетів фінансової політики. Етапи регіональної економічної інтеграції.

Створення зони вільної торгівлі. Створення спільного та єдиного внутрішнього ринків. Етапи створення і функціонування економічного і валютного союзу.

Інституційна структура Європейського Союзу(ЄС) в контексті формування єдиної фінансової політики. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія. Європейська Рада. Фінансові інститути Європейського Союзу.

Організація фінансів Європейського Союзу. Фінанси Європейського Союзу. Податкова уніфікація і гармонізація.

Особливості формування бюджету та бюджетний процес Європейського Союзу. Бюджет ЄС: особливості формування та 8 рубрик витрат. Фінансова перспектива як документ середньострокового бюджетного планування.

Гармонізація податкових систем країн-членів Євросоюзу. Уніфікація національних податкових систем. Прийняття Маастрихтського договору в межах проведення єдиної фінансової політики Євросоюзу. Основні платежі в рамках систем оподаткування країн-учасниць ЄС.

Основні поняття теми: *Європейський Союз; бюджет Європейського Союзу; конвергенція; податкова гармонізація; податкова уніфікація; спільний ринок; фінансова перспектива; фінанси Європейського Союзу; бюджетний процес.*

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Фінанси»

Разом: 360 год., лекції – 56 год., семінарські заняття – 56 год., індивідуальна робота – 16 год., самостійна робота – 144 год., проміжний модульний контроль – 16 год., залік, курсова робота -36 год., іспит-36 год.

IV семестр														
Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV
Модулі	Змістовий модуль I							Змістовий модуль II						
Назва модуля	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ							ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ						
Кількість балів за модуль	74 бали (присутність, відповіді, тести)							104 бали (присутність, відповіді, тести)						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Дати														
Теми лекцій	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів		Генезис і еволюція фінансів		Становлення та розвиток фінансової науки		Фінансове право і фінансова політика	Податки. Податкова система		Бюджет. Бюджетна система		Бюджетний дефіцит		Державний кредит
Теми семінарських занять		Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів		Генезис і еволюція фінансів		Становлення та розвиток фінансової науки	Фінансове право і фінансова політика		Податки. Податкова система		Бюджет. Бюджетна система		Бюджетний дефіцит	Державний кредит
Самостійна робота	Табл. 6.1 (5 балів)							Табл. 6.1 (5 балів)						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)							Модульна контрольна робота 2 (25 балів)						
ІНДЗ	30 балів													
Підсумковий контроль	Залік(100 балів) Коефіцієнт переведення рейтингу у 100-бальну шкалу-1,78													

V семестр																					
Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
Модулі	Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV																
Назва модуля	МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ				ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ																
Кількість балів за модуль	44 бали (присутність, відповіді, тести)				115 балів (присутність, відповіді, тести)																
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Дати																					
Теми лекцій	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання		Соціальні позабюджетні фонди		Фінанси суб'єктів господарювання	Фінанси суб'єктів господарювання			Фінанси домогосподарств		Страховання. Страховий ринок		Фінансовий ринок	Фінансовий ринок			Фінансовий менеджмент	Фінансовий менеджмент			
Теми семінарських занять		Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання		Соціальні позабюджетні фонди			Фінанси суб'єктів господарювання	Фінанси суб'єктів господарювання		Фінанси домогосподарств домогосподарств	Страховання. Страховий ринок		Фінансовий ринок	Фінансовий ринок		Фінансовий ринок		Фінансовий менеджмент	Фінансовий менеджмент		Фінансовий менеджмент
Самостійна робота	Табл. 6.1(5 балів)				Табл. 6.1(5 балів)																
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)				Модульна контрольна робота 4(25 балів) Модульна контрольна робота 5(25 балів)																
ІНДЗ	30 балів																				
Підсумковий контроль	Залік(100 балів) Коефіцієнт переведення рейтингу у 100-бальну шкалу-1,59																				

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ.

Семінарське заняття № 1.

Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів.

План

1. Предмет науки про фінанси.
2. Сутність фінансів як історичної та економічної категорії.
3. Суспільне призначення фінансів та їх об'єктивна необхідність в умовах товарного виробництва.
4. Специфічні ознаки фінансів і їх взаємозв'язок з іншими вартісними економічними категоріями.
5. Функції фінансів.
6. Вплив фінансів на суспільне виробництво та їх роль у ринковій економіці.

Рекомендована література

[1, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття №2.

Генезис і еволюція фінансів. Становлення та розвиток фінансової науки.

План

1. Генезис категорії фінансів.
2. Передумови та фактори історичного формування фінансів.
3. Етапи еволюції фінансів.
4. Еволюція фінансів України.
5. Історичні аспекти розвитку світової фінансової науки.
6. Розвиток фінансової науки в Росії.
7. Розвиток фінансової науки в Україні.

Рекомендована література

[1, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 3.

Фінансове право і фінансова політика.

План

1. Фінансова система України, її основні підсистеми та ланки.
2. Правове регулювання фінансової діяльності держави.
3. Фінансова політика як складова економічної політики держави.
4. Фінансовий механізм.
5. Державне управління фінансами.
6. Фінансовий контроль.

Рекомендована література

[1, 2, 9, 17, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ.

Семінарське заняття № 4.

Податки. Податкова система.

План

1. Економічний зміст податків та їх призначення.
2. Розвиток податкових теорій у фінансовій науці.
3. Функції податків.
4. Класифікація податків, їх ознаки.
5. Елементи системи оподаткування.
6. Податкова система: поняття, основи побудови.
7. Порівняльний аналіз податкової системи України та зарубіжних країн.
8. Податкова політика.

Рекомендована література

[1, 14, 15, 16, 20, 35, 38, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 66,
67, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 5.

Бюджет. Бюджетна система.

План

1. Бюджет як економічна і правова категорія, його функції і призначення.
2. Бюджетний механізм регулювання економічних і соціальних процесів у державі.
3. Бюджетна система: поняття і принципи побудови.
4. Бюджетна система України.
5. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
6. Міжбюджетні відносини. Види міжбюджетних трансфертів.
7. Бюджетний процес і його складові етапи.
8. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

Рекомендована література

[1, 2, 17, 18, 33, 40, 41, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 6.

Бюджетний дефіцит.

План

1. Сутність дефіциту бюджету та причини його виникання.
2. Бюджетний дефіцит і його вплив на державний борг країни.
3. Основні концепції збалансованості бюджету.
4. Причини виникнення дефіциту бюджету та методи його фінансування .
5. Методи фінансування бюджетного дефіциту.

Рекомендована література

[1, 2, 17, 18, 33, 40, 41, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття №7.

Державний кредит.

План

1. Економічна сутність державного кредиту.
2. Види і форми державного кредиту.
3. Державний борг, його сутність і види.
4. Методи управління державним боргом.
5. Економічні наслідки державного боргу.

Рекомендована література

[1, 2, 17, 18, 23, 33, 40, 41, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ.

Семінарське заняття № 8.

Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.

Соціальні позабюджетні фонди.

План

1. Місцеві фінанси, їх сутність і значення в економічному та соціальному розвитку регіонів.
2. Місцеві бюджети, їх доходи і видатки.
3. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання
4. Загальнодержавні фонди цільового призначення, їх класифікація і характеристика.
5. Характеристика загальнодержавних позабюджетних цільових фондів, створених в Україні.
6. Недержавні фінансові фонди.

Рекомендована література

[1, 2, 17, 18, 23, 33, 40, 41, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Семінарське заняття № 9.

Фінанси суб'єктів господарювання.

План

1. Сутність фінансів господарських суб'єктів і характеристика грошових потоків, що визначають їх зміст.
2. Принципи організації фінансової діяльності підприємств:
  - а) комерційний розрахунок;
  - б) неприбуткова діяльність;

- в) кошторисне фінансування.
3. Фінансові ресурси підприємства.
  4. Класифікація доходів і видатків підприємства.
  5. Особливості організації і функціонування фінансів господарських суб'єктів різних форм власності та видів діяльності.
  6. Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів.

Рекомендована література

[1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 31, 32, 41, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 10.

Фінанси домогосподарств.

План

1. Економічна сутність і склад фінансів домогосподарств.
2. Склад та класифікація доходів домогосподарств.
3. Склад і класифікація видатків домогосподарств.
4. Структура доходів та видатків домогосподарств в Україні.

Рекомендована література

[1,2, 3, 33, 43, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 11.

Страховання. Страховий ринок.

План

1. Економічна природа і сутність страхування. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
2. Функції страхування. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
3. Страхування кредитних і фінансових ризиків. Економічна необхідність, значення і види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків.
4. Поняття і організація страхового ринку.
5. Призначення фінансового ринку й економічні передумови його функціонування.
6. Суб'єкти фінансового ринку.
7. Структура фінансового ринку:
  - а) ринок грошей;
  - б) ринок кредитних ресурсів;
  - в) ринок цінних паперів;
  - г) ринок фінансових послуг.

Рекомендована література

[1,11, 22, 24, 28, 29, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 12.

Фінансовий ринок.

План

1. Сутність і функції фінансового ринку.
2. Суб'єкти й інструменти фінансового ринку.
3. Структура фінансового ринку. Характеристика ринку грошей та ринку капіталів.
4. Кредитний ринок і ринок цінних паперів, їх структура, суб'єкти й інструменти.
5. Види цінних паперів, їх класифікація та характеристика.

Рекомендована література

[1, 12, 19, 39, 43, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 13.

Фінансовий менеджмент.

План

1. Сутність фінансового менеджменту.
2. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності й сферою здійснення бізнесу.
3. Об'єкт, мета та завдання фінансового менеджменту.
4. Стратегія й тактика фінансового менеджменту.
5. Функції та механізм фінансового менеджменту.
6. Сутність, формування та розподіл прибутку підприємства. Фактори, що його формують.

Рекомендована література

[1, 4, 5, 6, 7, 34, 36, 37, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 14.

Міжнародні фінанси.

План

1. Сутність і призначення міжнародних фінансів.
2. Фінансова діяльність міжнародних організацій (ООН та ЄС).
3. Міжнародні фінансові інституції, їх завдання і сфери діяльності:
  - а) Міжнародний валютний фонд (МВФ);
  - б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);
  - в) Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР);
  - г) Інші міжнародні фінансові інституції.
4. Міжнародний фінансовий ринок:
  - а) валютний ринок;
  - б) міжнародний ринок кредитних ресурсів;

- в) міжнародний ринок цінних паперів.
5. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями і міжнародними фінансовими інституціями.

Рекомендована література

[6, 31, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 73]

Семінарське заняття № 15.

Фінансова безпека держави.

План

1. Фінансова безпека держави у системі економічної безпеки.
2. Сутність бюджетної та податкової безпеки на сучасному етапі економічних реформ.
3. Вплив державних боргів на фінансову безпеку держави.
4. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави.
5. Інвестиційна складова фінансової безпеки держави.
6. Податкова політика в Україні у контексті її впливу на фінансову безпеку держави.

Рекомендована література

[1, 2, 6, 8, 31, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71]

Семінарське заняття № 16.

Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою.

План

1. Фінанси США .
2. Фінансова система Західної Європи.
3. Особливості функціонування фінансової системи в Японії.
4. Фінансові відносини у Великій Британії.
5. Фінансова система Німеччини.
6. Фінанси нових індустріальних країн.

Рекомендована література

[48, 50, 51, 52, 53, 55, 59, 60, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 73]

Семінарське заняття № 17.

Фінанси Європейського Союзу.

План

1. Фінансові передумови створення Європейського Союзу.
2. Унікальність, прогнози та досягнення фінансового розвитку Європейського Союзу.
3. Вплив Європейської інтеграції на фінансове світове становище.

4. Валютна інтеграція Європейського Союзу.
5. Сучасні фінансові проблеми Європейського Союзу.

Рекомендована література

[48, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 61, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 73]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ.

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів (12 год.)

Опрацювати питання:

1. Фінанси як історична категорія.
2. Соціально-економічна сутність фінансів.
3. Роль і значення державних фінансів.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів (12 год.)

Опрацювати питання:

1. Визначення сутності фінансів з погляду філософії та історії фінансової думки.
2. Державні фінанси зарубіжних країн ХХ ст.
3. Економічні умови виникнення й розвитку податкових систем.
4. Історичні аспекти еволюції бюджетної системи України.
5. Періодизація й етапи розвитку фінансової науки.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки (12 год.)

Опрацювати питання:

1. Сутність теорії ефективного попиту Дж. М. Кейнса та її вплив на сучасну фінансову науку.
2. Монетаризм як один із провідних напрямів сучасної фінансової науки.
3. Значення наукової спадщини М.І. Туган - Барановського.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика(14 год.)

Опрацювати питання:

1. Економічна сутність і правові основи фінансової діяльності держави.
2. Регулювальний вплив фінансової політики на розвиток суспільства.

3. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні.
4. Механізм управління фінансовою системою в Україні.
5. Організація та здійснення фінансового контролю в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ.

Тема 5. Податки. Податкова система(12 год.)

Опрацювати питання:

1. Сутність податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування, особливості його визначення у різних галузях.
2. Акцизний збір як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні.
3. Структура місцевих податків і зборів та порядок їх встановлення. Законодавство України про місцеве оподаткування.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система(12 год.)

Опрацювати питання:

1. Особливості бюджетної політики України.
2. Роль державного бюджету у впровадженні в Україні інноваційної моделі соціально-економічного розвитку.
3. Видатки бюджету на соціальний захист населення.
4. Порівняльний аналіз доходів і видатків державного бюджету.

Тема 7. Бюджетний дефіцит (12 год.)

Опрацювати питання:

1. Форми бюджетного профіциту.
2. Види бюджетного дефіциту.
3. Концепції збалансованості бюджету, мета їх використання.
4. Сутність концепції А. Лаффера.

Тема 8. Державний кредит (14 год.)

Опрацювати питання:

1. Структура державного боргу та механізм його формування.
2. Державний борг України та механізм його обслуговування.
3. Вплив державного боргу на фінансове становище держави

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ.

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання (2 год.)

Опрацювати питання:

1. Місцеві бюджети — визначна ланка місцевих фінансів. Особливості формування доходів місцевих бюджетів.
2. Функції місцевих фінансів.
3. Поняття комунальної власності.
4. Джерела формування державних цільових фондів та їх призначення.
5. Державні цільові фонди, що входять до складу державного бюджету та причини їх створення.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди (6 год.)

Опрацювати питання:

1. Законодавча база функціонування державних цільових фондів.
2. Особливості формування цільових фондів у структурі державних і місцевих бюджетів.
3. Завдання Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
4. Джерела формування коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України з тимчасової втрати працездатності?
5. Суб'єкти недержавного пенсійного страхуванні.
6. Специфіка діяльності благодійних фондів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Особливості організації фінансів підприємств різних організаційно-правових форм господарювання.
2. Галузеві особливості організації фінансів.
3. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.

Тема 12. Фінанси домогосподарств (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Сучасний стан і розвиток фінансів домогосподарств в Україні.
2. Аналіз доходів та витрат домогосподарств в Україні.
3. Заощадження домогосподарств в Україні та їх мотивація.
4. Формування та використання сукупних фінансових ресурсів домогосподарств.

Тема 13. Страхування. Страховий ринок (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Класифікація економічних ризиків та особливості їх страхування в Україні й за кордоном.
2. Страхування - важливий економічний важіль стабілізації ринкової економіки та соціального захисту населення.
3. Основні сфери впливу розвитку страхування на соціально-економічний стан суспільства та перспективи їх взаємодії.
4. Економічна сутність поняття страхування відповідальності та напрями його розвитку в умовах глобалізації ринку.
5. Фінансові механізми активізації розвитку страхової справи в Україні.

Тема 14. Фінансовий ринок(2 год.)

Опрацювати питання:

1. Фінансові інструменти фінансового ринку, їх економічна та правова природа.
2. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.

Тема 15. Фінансовий менеджмент (4 год.)

Опрацювати питання:

1. Основи управління активами підприємства та їх структурою.
2. Основні фактори, що впливають на прибутковість.
3. Резерви підвищення рентабельності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН

Тема 16. Міжнародні фінанси (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Основні чинники, що впливають на зовнішній обіг держави.
2. Основні фактори, що впливають на курс валюти.

Тема 17. Фінансова безпека держави (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Вплив податкової та бюджетної політики на ресурсний потенціал суб'єктів господарювання.
2. Проблеми та перспективи формування фондового ринку України.
3. Іноземний досвід реформування пенсійних систем.
4. Іноземні інвестиції як важливий ресурс забезпечення макроекономічної стабільності України.
5. Проблеми фінансування соціальних зобов'язань держави.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою (10 год.)

Опрацювати питання:

1. Порівняльний аналіз фінансів США й індустріальних країн.
2. Порівняльний аналіз фінансів індустріальних країн та країн Західної Європи.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу (6 год.)

Опрацювати питання:

1. Євроринок: характеристика, понятійний апарат.
2. Характеристика боргових ринків Європи.
3. Організація випуску єврооблігацій.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи бакалаврами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
IV семестр			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ			
Тема 1 Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів Тема 2 Генезис і еволюція фінансів Тема 3 Становлення та розвиток фінансової науки Тема 4 Фінансове право і фінансова політика	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	I-VII
40 год.	5 балів		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ			
Тема 5 Податки. Податкова система Тема 6 Бюджет. Бюджетна система Тема 7 Бюджетний дефіцит Тема 8 Державний кредит	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	VIII- XIV
40 год.	5 балів		
Всього 80 год.	10 балів		
V семестр			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ			
Тема 9 Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання Тема 10 Соціальні позабюджетні фонди	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	XV- XVI
8 год.	5 балів		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ			
Тема 11 Фінанси суб'єктів господарювання Тема 12 Фінанси домогосподарств Тема 13 Страхування. Страховий ринок Тема 14 Фінансовий ринок Тема 15 Фінансовий менеджмент	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	I- VII
30 год.	5 балів		
Всього 38 год.	10 балів		
VI семестр			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН			
Тема 16 Міжнародні фінанси Тема 17 Фінансова безпека держави Тема 18 Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою Тема 19 Фінанси Європейського Союзу	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	VIII- XIV
Всього 26 год.	5 балів		
Разом 144 год.	25 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Основною метою написання ІНДЗ є набуття студентом навиків самостійного і творчого мислення, вміння аналізувати опрацьований матеріал і робити відповідні узагальнення й висновки, здійснювати пошук необхідної літератури, використовувати математичний і графічний способи викладу матеріалу.

Завершується виконання ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Фінанси» – це вид науково-дослідної роботи, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична робота (реферат) у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює одну або декілька тем навчального курсу.

Вимоги до написання: Необхідно розкрити зміст вибраної теми і показати знання літературних джерел. Викладання теорії має відповідати сучасному рівню розвитку економічної науки, що висвітлено в новій економічній літературі.

Важливо показати вміння самостійно робити правильні висновки на основі вивченої літератури, зібраного, опрацьованого й узагальненого конкретного матеріалу.

Зміст, структура й обсяг ІНДЗ

Робота повинна мати чітку і логічну структуру, складові якої: короткий вступ, основна частина та висновки.

Вступ - короткий за формою, але змістовний. Обґрунтовується - актуальність теми, визначається ряд питань, що вимагають розгляду, вказуються джерела інформації, використаної автором при підготовці й написанні роботи.

Основна частина - робота передбачає глибоке висвітлення головних питань, проблем теми. Вона будується відповідно до плану, який розроблений студентом, найчастіше – 2 або 3 розділи.

Висновок - необхідно підвести підсумки дослідження даної теми, зробити теоретичні висновки, виходячи зі змісту роботи.

Список використаної літератури – перерахувати в алфавітному порядку літературні джерела, які використовувались при написанні роботи.

Обсяг ІНДЗ - не менше 12 і не більше 18 сторінок стандартного формату. Зміст роботи повинен викладатися відповідно до плану з розбивкою

по питаннях. Зазвичай вступ займає 0,5 – 1 стор., висновок 1 – 1,5 стор., основна частина – 10 - 15 стор., список літератури – 0,5 стор.

Оформлення. На першій сторінці (титульний аркуш) вказуються назва навчального закладу, кафедра або підрозділ, тема, курс, прізвище, ініціали.

На наступній сторінці міститься зміст роботи і вказуються номери сторінок, на яких розміщений відповідний розділ. Далі на наступних сторінках розміщується текст відповідно до плану. Текст пишуть на одній стороні аркуша. При необхідності роблять посилання на літературу.

Написану роботу треба відредагувати й оформити належним чином. Робота має бути написана просто, чітко, розбірливим почерком або надрукована на комп'ютері 14 шрифтом, 1,5 інтервал, поля: зліва – 3см, справа – 1 см, зверху і знизу – 2 см, грамотно й охайно. Слід уникати в роботі книжкових висловів, повторень, уважно стежити за тим, щоб не було протиріч між окремими її положеннями. Аркуші повинні бути пронумеровані.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	4 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	15 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	21-26	Добре
Середній	14-20	Задовільно
Низький	Менше 14	Незадовільно

ТЕМАТИКА ІНДЗ З ДИСЦИПЛІНИ „ФІНАНСИ”

1. Сутність і об'єктивна необхідність фінансів.
2. Вплив фінансів на суспільне виробництво.
3. Роль фінансів у розвитку соціальної сфери.
4. Структурна перебудова галузей національної економіки України і роль фінансів у її забезпеченні.
5. Фінансовий механізм регулювання ринкових відносин.
6. Проблеми оздоровлення фінансів України.
7. Фінансове регулювання підприємницької діяльності.
8. Фінансова система України і перспективи її розвитку.
9. Фінансові аспекти приватизації загальнодержавної власності.
10. Вплив фінансів на ресурсозбереження в країні.
11. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств.
12. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави.
13. Фінансове планування на підприємствах в умовах ринку.
14. Територіальне фінансове планування і проблеми його вдосконалення.
15. Фінанси державних підприємств.
16. Фінанси орендних підприємств.
17. Фінанси акціонерних товариств.
18. Фінансові проблеми розвитку спільних підприємств.
19. Формування і використання прибутку підприємств (у розрізі окремих галузей).
20. Фінансовий контроль і його роль у забезпеченні фінансової дисципліни
21. Фінансовий аудит в умовах ринку.
22. Податкова система України, її становлення і розвиток.
23. Податкова політика України і проблеми її вдосконалення.
24. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.

25. Організація фінансів в некомерційній сфері (в розрізі окремих видів суспільної діяльності: освіта, культура, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, державне управління).
26. Державний кредит і його роль у формуванні фінансових ресурсів держави.
27. Пенсійний фонд, його формування і використання.
28. Фінансові проблеми медичного страхування.
29. Соціальне страхування в системі ринкових відносин.
30. Формування і використання фонду соціального захисту населення.
31. Фінансовий ринок і його роль у ринковій економіці.
32. Фінансові резерви та їх значення в розвитку економіки.
33. Фондовий ринок України і перспективи його розвитку.
34. Державні і суспільні фонди цільового призначення.
35. Фінансова політика України на сучасному етапі.
36. Податкова служба та шляхи вдосконалення її діяльності.
37. Податок на додану вартість.
38. Податок на прибуток підприємств.
39. Платежі за ресурси.
40. Місцеві податки і збори, їх роль у формуванні місцевих бюджетів.
41. Податок з доходів фізичних осіб.
42. Бюджет України: актуальні проблеми.
43. Роль бюджету в економічному і соціальному розвитку держави.
44. Роль державного бюджету у формуванні і використанні фінансових ресурсів держави.
45. Бюджетний процес і проблеми його удосконалення.
46. Бюджетний дефіцит.
47. Бюджетне фінансування соціально-економічної інфраструктури регіону.
48. Фінансове забезпечення місцевого господарства.
49. Доходи державного бюджету (місцевого бюджету).
50. Непрямі податки з підприємств.
51. Фінансові ресурси підприємств, їх формування і використання в умовах ринкових відносин.
52. Страхувальний ринок, його становлення і розвиток в Україні.
53. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності.
54. Особисте страхування і його розвиток в Україні.
55. Майнове страхування в умовах ринку.
56. Державна фінансова політика у сфері малого підприємництва.
57. Фінансування соціального захисту населення.
58. Фінансові методи регулювання економіки.
59. Фінансова стабілізація: суть, заходи, проблеми.
60. Бюджетна система і міжбюджетні відносини.
61. Фінанси Росії.

- 62.Фінанси Казахстану
- 63.Фінанси Грузії.
- 64.Фінанси Armenії.
- 65.Фінанси Азербайджану.
- 66.Фінанси Туркменії.
- 67.Фінанси Узбекистану.
- 68.Фінанси Німеччини
- 69.Фінанси Франції.
- 70.Фінанси Італії.
- 71.Фінанси Бельгії.
- 72.Фінанси Нідерландів.
- 73.Фінанси Люксембургу.
- 74.Фінанси Великої Британії.
- 75.Фінанси Ірландії.
- 76.Фінанси Данії.
- 77.Фінанси Австрії.
- 78.Фінанси Швеції.
- 79.Фінанси Фінляндії.
- 80.Фінанси Іспанії.
- 81.Фінанси Греції.
- 82.Фінанси Португалії.
- 83.Фінанси Кіпру.
- 84.Фінанси Мальти.
- 85.Фінанси Норвегії.
- 86.Фінанси Польщі.
- 87.Фінанси Угорщини.
- 88.Фінанси Чехії.
- 89.Фінанси Словаччини.
- 90.Фінанси Латвії.
- 91.Фінанси Литви.
- 92.Фінанси Естонії.
- 93.Фінанси Словенії.
- 94.Фінанси Румунії.
- 95.Фінанси Болгарії.
- 96.Фінанси Японії.
- 97.Фінанси Китаю.
- 98.Фінанси Бразилії.
- 99.Фінанси США.
- 100.Фінанси Канади.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Фінанси».

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Фінанси» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, звіт, реферат.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю в IV семестрі

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Кільк. одиниць до розрахунку	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	7	7	7	7
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	7	7	7	7
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	1	5	1	5
4	Робота на практичних (семінарських заняттях (в т.ч. доповідь, виступ, повідомлення, дискусія)	10	3	30	3	30
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30			1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10				
7	Написання реферату	15				
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10				
10	Лабораторна робота (в т.ч. допуск, виконання, захист)	10				
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20				
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			74		104

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента в IV семестрі**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1		Модуль 2	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			50		50
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			66		90
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100				
4	Екзаменаційна рейтингова оцінка (Е)					
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \text{ФБ} / \text{МВ} * \text{ММ}$			45		43
6	Підсумкова семестрова модульна оцінка $C = \Sigma(\text{ФБ}) / \Sigma(\text{МВ}) * \text{МС}$					83
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$					83/B

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю в V семестрі**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 3		Модуль 4	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	8	8
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	2	2	9	9
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	1	5	1	5
4	Робота на практичних (семінарських заняттях (в т.ч. доповідь, виступ, повідомлення, дискусія)	10	1	10	1	10
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30			1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10				
7	Написання реферату	15				
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	2	50
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10				
10	Лабораторна робота (в т.ч. допуск, виконання, захист)	10				
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20				
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			44		115

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента в V семестрі**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 3		Модуль 4	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			28		72
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			30		100
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100				
4	Екзаменаційна рейтингова оцінка (Е)					
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \text{ФБ} / \text{МВ} * \text{ММ}$			19		62
6	Підсумкова семестрова модульна оцінка $C = \Sigma(\text{ФБ}) / \Sigma(\text{МВ}) * \text{МС}$					82
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$					82/В

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю в VI семестрі**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 5	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	11	11
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	10	10
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	1	5
4	Робота на практичних (семінарських заняттях (в т.ч. доповідь, виступ, повідомлення, дискусія)	10	5	50
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10		
7	Написання реферату	15		
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10		
10	Лабораторна робота (в т.ч. допуск, виконання, захист)	10		
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20		
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			181

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента в VI семестрі**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 5	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			60
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			150
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	60		
4	Екзаменаційна рейтингова оцінка (Е)	40		35
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \text{ФБ} / \text{МВ} * \text{ММ}$			50
6	Підсумкова семестрова мод. оцінка $C = \Sigma(\text{ФБ}) / \Sigma(\text{МВ}) * \text{МС}$			50
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$			85/B

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка	Критерії оцінювання
« відмінно »	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
« добре »	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
« задовільно »	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
« незадовільно »	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконує бакалавр за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ***I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності*****1) За джерелом інформації:**

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Фінанси».

XI. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Предмет науки про фінанси. Суб'єкти й об'єкти фінансових відносин.
2. Характеристика фінансів як історичної категорії, передумови їх виникнення.
3. Фінанси як економічна категорія: визначення, ознаки, зв'язок з грошима.
4. Фінансові категорії.
5. Зв'язок фінансів з іншими вартісними економічними категоріями (ціною, заробітною платою, кредитом).
6. Функції фінансів, їх зв'язок. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.
7. Суспільне призначення фінансів та їх об'єктивна необхідність.
8. Вплив фінансів на суспільне виробництво (якісний і кількісний вплив, напрями впливу) та їх роль у ринковій економіці.
9. Сутність, склад і характеристика фінансової системи за її внутрішньою будовою. Взаємозв'язок між сферами і ланками фінансових відносин.
10. Сутність, склад і характеристика фінансової системи за її організаційною структурою.
11. Органи управління та інституції фінансової системи: склад, функції і

- зв'язок зі сферами і ланками фінансової системи.
12. Поняття і завдання фінансової політики, її зв'язок з економічною політикою. Фінансова стратегія і фінансова тактика.
  13. Характеристика типів фінансової політики.
  14. Зміст напрямів фінансової політики. Характеристика сучасної фінансової політики України за її окремими напрямками.
  15. Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.
  16. Поняття фінансового механізму і його складові елементи. Зв'язок фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.
  17. Фінансові методи впливу на соціально-економічний розвиток держави.
  18. Характеристика форм фінансового забезпечення розширеного відтворення.
  19. Фінансове регулювання як підсистема фінансового механізму. Методи фінансового регулювання.
  20. Фінансове планування: сутність, завдання, принципи і методи.
  21. Зміст і призначення фінансового контролю, його об'єкти і суб'єкти. Функції суб'єктів фінансового контролю.
  22. Характеристика видів, форм і методів фінансового контролю.
  23. Система фінансових планів, їх характеристика.
  24. Управління фінансами і його види. Об'єкти і суб'єкти управління.
  25. Характеристика фінансових важелів та стимулів як складових фінансового механізму. Фінансові показники. Фінансові норми і нормативи. Фінансові стимули.
  26. Правове регламентування фінансових відносин та фінансової діяльності.
  27. Сутність фінансів підприємств, їх функції та принципи організації.
  28. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини суб'єктів господарювання.
  29. Порядок розподілу грошових надходжень від реалізації продукції, робіт і послуг.
  30. Поняття фінансових ресурсів підприємств, характеристика їх складу.
  31. Джерела формування фінансових ресурсів новостворюваних і функціонуючих підприємств.
  32. Класифікація фінансових ресурсів.
  33. Поняття доходів і витрат підприємства, їх класифікація.
  34. Фінансові результати діяльності підприємств та макро- і мікроекономічні чинники, які їх визначають.
  35. Особливості фінансів установ і організацій соціальної сфери.
  36. Характеристика методів організації фінансової діяльності підприємств (принципи, мета, зміст і роль кожного методу).
  37. Особливості організації і функціонування фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності.
  38. Становлення і розвиток державних фінансів України.

39. Фінансові ресурси держави, їх склад і джерела формування.
40. Фінансові методи державного регулювання економіки.
41. Об'єктивна необхідність, сутність і функції податків.
42. Класифікація податків за різними ознаками. Характеристика податків, виділених у процесі їх класифікації.
43. Прямі і непрямі податки, їх сутність, переваги і недоліки.
44. Елементи системи оподаткування.
45. Взаємозв'язок між такими поняттями, як податки, податкова система і податкова політика.
46. Сутність і наукові принципи побудови податкової системи.
47. Податкова система України, її характеристика і принципи побудови.
48. Становлення та розвиток податкової системи України, її сучасний стан.
49. Економічний зміст, форма і матеріальне втілення бюджету. Відмінності бюджету від інших ланок фінансової системи.
50. Функції бюджету як економічної категорії.
51. Місце бюджету у розподілі вартості ВВП і шляхи його впливу на цей розподіл.
52. Державний бюджет як універсальний інструмент контролю і основний фінансовий план держави.
53. Роль бюджету у соціально-економічному розвитку держави.
54. Бюджетна система: поняття, склад, принципи побудови.
55. Ієрархічна будова бюджетної системи України. Бюджетний устрій, його сутність і основи.
56. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
57. Міжбюджетні відносини і необхідність їх регулювання.
58. Міжбюджетні трансферти. Зміст кожного з їх видів і практика використання в Україні.
59. Бюджетна резолюція, її зміст і призначення.
60. Поняття бюджетного процесу і його етапи (зміст кожного, задіяні органи і їх функції).
61. Бюджетні права органів законодавчої і виконавчої влади (Верховна Рада України, Президент, місцеві Ради народних депутатів, Кабінет Міністрів України, фінансові управління і відділи місцевих Рад).
62. Казначейська система виконання державного бюджету.
63. Економічна сутність бюджетних доходів і видатків, форми їх вияву і матеріального втілення.
64. Взаємозв'язок бюджетних доходів і видатків з державними доходами і видатками.
65. Роль доходів і видатків державного бюджету в соціально-економічному розвитку країни.
66. Фактори, які визначають склад бюджетних доходів і вибір джерел їх формування.

67. Фактори, які визначають склад і структуру видатків бюджету.
68. Класифікація бюджетних доходів.
69. Джерела формування доходів державного бюджету. Аналіз тенденцій, які простежуються в дохідній частині Державного бюджету України.
70. Загальний і спеціальний фонди Державного бюджету України.
71. Класифікація бюджетних видатків. Характеристика структури видатків Державного бюджету України.
72. Аналіз тенденцій, які простежуються у видатковій частині Державного бюджету України.
73. Секвестр: зміст поняття, мета і умови проведення. Захищені статті Державного бюджету України.
74. Бюджетне фінансування: сутність поняття, принципи і форми бюджетного фінансування.
75. Бюджетний дефіцит: сутність, причини виникнення і заходи що до зменшення його розміру. Поняття касового дефіциту бюджету.
76. Джерела фінансування бюджетного дефіциту, економічні наслідки їх застосування.
77. Поняття місцевих фінансів, їх склад і призначення. Складові елементи фінансів місцевих органів влади.
78. Об'єкти і суб'єкти місцевих фінансів.
79. Економічна сутність, форма прояву і матеріальний зміст місцевих бюджетів.
80. Ієрархічна будова місцевих бюджетів.
81. Склад і структура доходів місцевих бюджетів. Власні і передані доходи.
82. Склад і структура видатків місцевих бюджетів. Поточні видатки і видатки розвитку.
83. Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.
84. Необхідність створення та призначення державних цільових фондів. Принципи їх організації.
85. Джерела формування доходів і напрями видатків: Пенсійний фонд; Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві; Фонд України соціального захисту інвалідів.
86. Сутність державного кредиту, його необхідність і роль у формуванні фінансових ресурсів держави. Відмінності державного кредиту від банківського.
87. Функції державного кредиту.
88. Види і форми державного кредиту, їх зміст і характеристика.
89. Класифікація державних позик.
90. Поняття державного боргу. Поточний і капітальний державний борг. Вплив державного боргу на фінансову безпеку держави.
91. Методи управління державним боргом, їх характеристика.

92. Зовнішній і внутрішній державний борг України: склад, причини виникнення, наслідки існування та заходи щодо його скорочення.
93. Обслуговування державного боргу.
94. Економічна необхідність, передумови виникнення і роль страхування. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
95. Поняття страхування, його функції та ознаки.
96. Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований і отримувач. Форми і методи страхового захисту. Характеристика системи страхових фондів.
97. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
98. Характеристика майнового, особистого, соціального, медичного страхування, а також страхування відповідальності і фінансових ризиків.
99. Поняття страхового ринку, його організаційна структура.
100. Фінансові інструменти фінансового ринку, їх економічна та правова природа.
101. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.
102. Потреба і сутність фінансового менеджменту.
103. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності й сферою здійснення бізнесу.
104. Об'єкт, мета та завдання фінансового менеджменту.
105. Стратегія й тактика фінансового менеджменту.
106. Функції та механізм фінансового менеджменту.
107. Міжнародні фінанси, їх розвиток та функції.
108. Міжнародні фінанси та їх складові. Світове фінансове середовище та його взаємозв'язок із світовим економічним середовищем.
109. Суб'єкти міжнародних фінансів та їх характеристика.
110. Міжнародне фінансове право.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30. - С.141.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07. 2010 р. № 2456-VI / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>
3. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С. 173—188.
4. Закон України "Про підприємництво" від 7 лютого 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С. 191—201.
5. Закон України "Про господарські товариства" від 19 вересня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 2. — С. 189—212.

6. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16 квітня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С .333—336.
7. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 3. — С .132—136.
8. Закон України "Про заставу" від 2 жовтня 1992 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 4. — С. 55—70.
9. Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 26 січня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 13.
10. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — №23.
11. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №18.
12. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 11. — С 177—188.
13. Закон України "Про лізинг" від 16 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 9—10.
14. Закон України "Про систему оподаткування" від 18 лютого 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — №8.
15. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 29.
16. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 51.
17. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24.
18. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37.
19. Закон України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу паперів в Україні" від 10 грудня 1998 р. // Урядовий кур'єр. — 1997. — 12 грудня. — С 6—10.
20. Закон України "Про державну податкову службу в Україні" від 5 лютого 1998 р. № 83/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. -№ 29.
21. Закон України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29.
22. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 46—47.
23. Закон України "Про Рахункову палату Верховної Ради України" від 11 липня 1996 р. № 315/96-ВР// Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 43.
24. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

- на випадок безробіття" від 2 березня 2000 р. № 1533-П // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 22.
25. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 51—52.
26. Закон України "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" від 21 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 7.
27. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 17 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001.— №5—6.
28. Закон України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 22 лютого 2001 р. № 2272-ІІІ // Офіційний вісник України. — 2001. — № 12.
29. Закон України "Про обов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням" від 18 січня 2001 р. №2 2240-111 // Урядовий кур'єр. - 2001. - №38.
30. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12 липня 2001 р. //Урядовий кур'єр. — 2001. — № 154. — С 6—12.
31. Закон України "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" // Урядовий кур'єр. — 2001. — № 84. — С 6—10.
32. Закон України "Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування" від 1 листопада 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. —№4.
33. Закон України "Про Державний бюджет України на поточний рік" // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 29. — С 2—10.
34. Закон України "Про господарський кодекс України" // Голос України. — 2003. — № 49—50.
35. Закон Украины "О налогообложении прибыли предприятий" (с изм. 24 декабря 2002 г. № 349-IV "О внесении изменений в Закон Украины "О налогообложении прибыли предприятий") // Налоги и бухгалтерский учет. — 2003. — 27 января.
36. Закон України "Про іпотеку" //Урядовий кур'єр. - 2003.- № 183.-С.1-12.
37. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" // Урядовий кур'єр. — 2003. — № 154. — С 1—12.
38. Закон України "Про податок з доходів фізичних осіб" від 22 травня 2003 р. № 889-ІV // Голос України. — 2003. — 22 липня.
39. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23 лютого 2006 р. // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 37.
40. Указ Президента України "Про Державне казначейство України" від 26 квітня 1995 р. № 335/95 // Діло. — 1995. — №43.

41. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку формування та використання коштів резерву Пенсійного фонду" від 6 травня 2001 р. № 435 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 20.
42. Постанова Кабінету Міністрів України "Про впровадження казначейської системи виконання державного бюджету" від 14 січня 1997 р. № 13 // Зібрання законодавства України. — 1997. — №1. — Ст. 10.
43. Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України від 4 квітня 2003 р. // Урядовий кур'єр.— 2003.— №71.
44. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>
45. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 3 липня 1998 р. № 727/98 // Урядовий кур'єр. — 1998. — № 128.
46. Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення ефективності контрольно-ревізійної роботи" від 27 серпня 2000 р. № 1031/2000 .
47. Указ Президента України "Про внесення змін до Указу Президента України від 3 липня 1998 р. № 727 "Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів підприємництва" // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — №2.

Основна література.

48. Азаренкова Г. М., Борисенко І. І. Фінанси: практикум. - К.: Знання, 2008.-279с.
49. Білик М.Д., Бабяк Н.Д., Соколова О.Б. Фінанси підприємств: Практикум.- К.: Центр учбової літератури, 2008.-196с.
50. Боди З., Мертон Р. Финансы: Пер. с англ.: Учеб. пособие. -М.:Изд. дом "Вильямс", 2000. — 592 с.
51. Василик О.Д., Василик О.О. Теорія фінансів: Підручник.- К.: НІОМ, 2001.-416 с.
52. Данілов О. Д., Серебрянський Д. М. Фінанси у запитаннях і відповідях: навч. посіб. - К.: КНТ, 2009.-528с.
53. Заречнев А. М., Малаєва Т. В., Русанова Р.П. Фінанси. Тести та задачі: Навчальний посібник. - Київ: ЦУЛ, 2003.-196с.
54. Історія Європейського Союзу Електронний ресурс.-Режим доступу:<http://euinfo.tut.su/istoriya.htm>.
55. Карлін М. І. Фінанси України та сусідських держав. - К.: Знання, 2007.-323с.
56. Карлін М.І. Європейська інтеграція / М.І. Карлін.- Луцьк: РВВ «Вежа», 2008.-759с.
57. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012.- 416с.
58. Петленко Ю.В., Рожко О.Д. Місцеві фінанси: Опорний конспект.-К.: Кондор, 2009.-282с.

59. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. - К.: Центр Навчальної Літератури, 2004.- 312с.
60. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 612с.
61. Фінанси: курс для фінансистів/ За ред. д.е.н., проф. Буряка П.Ю., д.е.н., проф. Жихор О.Б.-К.: Хай-Тек Прес, 2010.-528с.
62. Фінанси: підручник /за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова-К.: Знання.-2008.- 611с.
63. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посіб./ За ред. В. І. Оспіщева. - К.: Знання, 2008.-567с.
64. Финансы: Учеб. пособие / Под ред. А.М. Ковалевой. - М.: Финансы и статистика, 2008.- 416с.
65. Фінанси: Навч. посіб. / О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова, В. І. Оспіщев та ін.; За ред. В.І. Оспіщева. - К.: Знання, 2006.- 366с.
66. European Union Public Finance. - Luxemburg: Office for Official publications of the EC, 2008.- 427р.

Додаткова література.

67. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 2003.-800с.
68. Зеліско І. М. Фінансові ресурси інтеграційних аграрних формувань в сучасному вимірі: монографія / І. М. Зеліско – К.: ННЦ ІАЕ. – 2012. – 451 с.
69. Зимовець В.В., Зубик С.П. Фінансове посередництво: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2005.-288с.
70. Данілов О. Д., Паєнтко Т. В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб. - К.: КНТ, 2009.-272с.
71. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. - 3-е изд. - К.: Companion Group, 2008.-880с.
72. Унінець-Ходаківська В.П., Вихор О.І., Лятамбор О. А. Ринок фінансових послуг: Підручник.-К.: Кондор, 2009.-484с.
73. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств: Підручник.- К.: Алерта, 2009.- 496 с.